

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд

за придобиване на научната и образователна степен „Доктор”

Автор на становището: проф. д-р Бончо Вълков Господинов (Софийски университет „Св. Климент Охридски”, Факултет по педагогика)

Научна област: Педагогически науки

Професионално направление: 1.2. Педагогика

Научна специалност: Теория на възпитанието и дидактика – Дидактика

Университет: Софийски университет „Св. Климент Охридски”

Факултет: Факултет по педагогика

Катедра: Дидактика

Заглавие на дисертацията: Предпоставки за възникване и процесуално-съдържателни характеристики на домашното образование в България

Име на дисертанта: Биляна Илиева Гъркова

1. Данни за дисертанта

Биляна Гъркова е родена на 26.01.1969г. Средно образование завършва в ЕСПУ „Васил Коларов”, гр. Кнежа. От 1987г. е студентка в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, където придобива последователно образователна степен магистър през 1993г. по специалност Педагогика във Факултета по педагогика и през 1994г. по специалност Психология във Философски факултет.

През 1995г., след успешно издържан конкурс постъпва като асистент във Факултета по педагогика, където работи и досега.

2. Данни за докторантурата

Биляна Гъркова е зачислена в докторантура на 10.01.2018г. и е отчислена с право на защита на 18.06.2018г. През този период докторантката полага предвидения в индивидуалния учебен план изпит по специалността с оценка отличен 6.00. През юни 2018 г. е проведено предварително обсъждане на дисертационния труд. Представените по време на обсъждането отзиви и мнения са положителни, в резултат на което се предлага откриване на официална процедура за защита на дисертационния труд. На

заседание на Факултетния съвет на 26.06.2018г. откриването на процедурата е гласувано с пълно мнозинство.

Няма данни за допуснати процедурни нарушения за периода от зачисляването до вътрешната защита на дисертацията.

3. Данни за дисертацията и автореферата

Представения за рецензиране дисертационен труд е с общ обем от 281 стандартни страници и е структуриран в увод, три глави, изводи и заключения и използвана литература от общо 100 източника (58 на кирилица, 36 на латиница и 6 интернет сайта) и 12 приложения.

Изследването като цяло е посветено на много актуален през последните години у нас проблем. Проблем, на който не са посветени особено много научни изследвания и публикации. А в България, поне доколкото на мен ми е известно, няма такива. Като изключим една публикувана от автора студия в Годишника на СУ и обекта на настоящото становище. Ето защо Биляна Гъркова трябва определено да бъде поздравена за проявения професионален интерес към такова заслужаващо педагогическо изследване и анализ явление като домашното обучение!

В увода е представена концептуалната рамка на изследването. Прецизно формулиран и обоснован е проблемът на изследването и е аргументирана неговата актуалност и значимост. Ясно разграничени и прецизно формулирани са обектът, предметът, целта и задачите на изследването. Като изхожда от целта, докторантката основателно определя изследването като експлораторно (търсещо), подчертава, че е приложила смесена (количествено-качествена) изследователска стратегия и ясно формулира основните изследователски въпроси.

Първата и втората глава са посветени на предпоставките, причините за избор и параметрите на създаваната учебна среда в рамките на съвременното домашно образование у нас, както и на някои аспекти на концептуализирането и моделирането на обучението в домашна среда.

В първа глава, върху основата на задълбочен анализ на множество публикации на различни (предимно англоезични) автори Биляна Гъркова е осъществила прецизиране и разграничаване на различни подходи за обозначаване и дефиниране на изследвания от нея феномен. А това, от своя страна, ѝ позволява много сполучливо да изясни същината и да дефинира прецизно понятието „домашно образование“, което е сериозна и добра предпоставка по-нататък в дисертацията да се представят вече

осъществени изследвания на практиката на домашното образование, да се анализират основанията за избора му от страна на родителите, предимствата и ограниченията му, регламентацията за осъществяването му на практика в различни страни и т.н.

Във втората глава авторката представя няколко основни аспекта на възможностите за концептуализиране и моделиране на обучението в домашна среда, а именно „...споделяни и подкрепяни от домашно обучаващите родители виждания за същността и мисията на образованието, подходи при конструиране и реализиране на обучението в домашна среда в съдържателен и процесуален план, модели на поведение на родителите в ролята им на преподаващи при осъществяване на обучението у дома.“ (Автореферат, с. 12) Представяйки и анализирайки основните парадигми на образованието в домашна среда, типовете домашно обучение и стиловете на преподаване в контекста на това обучение Биляна Гъркова стига до извода, че „Въпреки наличието на различия в идеите на домашно обучаващите родители по отношение целите и съдържанието на образованието, правното му обосноваване и осъществяването чрез него обществени интереси, преподаването и различните аспекти на ученето, философските рамки на развиваната от тях практика са аналогични и са проявление на парадигмите за образованието при институционално базирания му вариант. Всяка една образователна философия намира специфичен израз при конструирането на конкретен тип практика на домашно обучение.

Анализите и резултатите от проучванията дават примери за множество варианти на реализация на обучението в домашна среда. Тяхната еднозначна типологизация е в голяма степен ограничена предвид многомерността на изследваното явление.“ (с. 102)

В трета глава са представени резултатите от проведено емпирично изследване на практиката на домашното обучение в България. Спецификата на изследваното явление предопределя в не малка степен и неговия дизайн. С основание авторката определя характера на изследването като експлораторен и прилага изследователска стратегия от смесен тип – количествено-качествена. Изследването е планирано много прецизно и е осъществено в ясна и строго логическа последователност, като всеки предходен етап е добра основа за осъществяване на следващия. Подбрано е много уместно съчетание от адекватни на темата, целта, задачите и спецификата на изследването изследователски методи – анкета, контент-анализ, рейтинг-скала, интервю, наблюдение, изучаване на документи – чрез което се постига успешна триангулация при събирането и съпоставянето на данните. Данните са прецизно анализирани както количествено, така

и качествено. Това дава възможност на Биляна Гъркова да формулира ясни изводи, даващи отговор на основните изследователски въпроси.

Авторефератът напълно съответства на структурата и съдържанието на дисертацията.

4. Научни приноси

Като приемам изцяло формулираните от авторката основни приноси на дисертационния труд, лично аз бих извел на преден план следните:

1. Осъществено е за първи път у нас изследване на актуално педагогическо явление – домашното образование. Задълбочено и мащабно изследване, което убедително показва, че това явление не трябва да се negliжира, а трябва да се търсят адекватни отговори на сериозните въпроси, които неговото съществуване поставя.
2. Осъществен е професионален и задълбочен теоретичен анализ на домашното образование и са изведени и обосновани неговите основни измерения и специфики.
3. Емпирично изследвани са актуалното състояние, възможностите и ограниченията, основанията за избор на домашното образование, както и типичните варианти за конструиране на обучението в домашна среда.

5. Публикации

Биляна Гъркова има 4 публикации по темата на дисертационното изследване в рамките на периода 2012-2015г. – една статия, една студия и два научни доклада.

6. Заключение

Представените дотук обстоятелства ми дават основания с убеденост да декларирам, че дисертационният труд притежава всички необходими качества на такъв тип научна разработка, и предлагам да бъде присъдена на Биляна Илиева Гъркова научната и образователна степен „Доктор” по научна специалност Теория на възпитанието и дидактика, професионално направление 1.2. Педагогика, област на висше образование 1. Педагогически науки.

Дата: 31.08.2018г.

Автор на становището:

(проф. д-р Бончо Вълков Господинов)